

Vorbereiding SG beraad 12 juni vervolg Halsema

Versnelling thema kwetsbare jongeren: gelijke kansen in het onderwijs

1 Corona crisis leidt tot nieuwe urgentie kansengelijkheid

De crisis heeft geleid tot een hernieuwd bewustzijn van ongelijkheid in kansen van kinderen en jongvolwassenen. De Corona crisis heeft daarbij de bestaande verschillen zichtbaar gemaakt en uitvergroot. Daarbij gaat het om:

Verschil in thuissituatie. De noodzaak van afstandsonderwijs maakt pijnlijk duidelijk hoe verschillend de condities in de thuissituatie van kinderen en jongeren zijn om te leren. De thuissituatie verschilt in de beschikbaarheid van *devices*, een rustige plek om te leren of het vermogen van ouders hun kind te begeleiden bij het schoolwerk. Ongelijkheid in kansen van kinderen zijn door deze crisis heel zichtbaar geworden.

Verschil in leraren. Afstandsonderwijs doet een stevig beroep op de vaardigheden van leraren. Bekend is dat er grote verschillen zijn in vaardigheden tussen leraren, maar de Corona crisis maakt dit expliciet, bijvoorbeeld in de wijze waarop onderwijs op afstand werd gerealiseerd. Helaas laat onderzoek zien dat het niet zo is dat ook de beste leraren op achterstandsscholen voor de klas staan, waar zij immers het hardst nodig zijn.

Verschil tussen scholen. Crisis zet scholen onder druk en de weerbaarheid en het vermogen zich aan te passen verschilt tussen scholen. De uitgangssituatie verschilt ook. Achterstandsscholen met een complexe populatie hebben de afgelopen maanden een grote opgave gehad onderwijskwaliteit op peil te houden, eenvoudig al omdat kinderen van de radar verdwenen.

Verschil tussen gemeenten. Gemeenten verschillen in context en bestuurskracht. Zeker in de herstelfase van de crisis wordt dat zichtbaar.

2. Middelen extra onderwijstijd een kans

Scholen in het basis-, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs krijgen van het kabinet financiële steun bij het bieden van hulp en maatwerk voor leerlingen en studenten die door de maatregelen die vanwege de Corona crisis zijn genomen, extra begeleiding nodig hebben. Het kabinet maakt hiervoor €244 miljoen vrij. Hiermee kunnen aanbieders van voorschoolse educatie en scholen in de periode van de zomervakantie 2020 tot en met de zomervakantie 2021 leerlingen en studenten ondersteunen om zo onverhoopte achterstanden in te lopen door extra programma's aan te bieden naast de reguliere onderwijstijd. Subsidieaanvragen verlopen in tranches. De eerste tranche loopt binnenkort af, de tweede tranche is in augustus en september van dit jaar.

3. Gelijke Kansen Alliantie (GKA)

OCW heeft in 2016 –naast beleidsmaatregelen gericht op het bevorderen van gelijke kansen in het onderwijs– het initiatief genomen om de Gelijke Kansen Alliantie (GKA) te starten. De GKA werkt vanuit de rol van responsieve, participerende overheid samen met scholen, gemeenten en maatschappelijke partners en sluit met kennis, onderzoek, financiële middelen en communicatie aan op bestaande of nieuwe lokale initiatieven. Het vertrekpunt is het versterken van de verbinding binnen de driehoek thuis–school–omgeving.

De GKA hanteert een lerende aanpak, binnen alle activiteiten van de Gelijke Kansen Alliantie staan de volgende vragen centraal:

- Wat werkt en wat niet?
- Zijn interventies of experimenten met behoud van kwaliteit op te schalen?

Kennisopbouw en -deling zijn daarom van groot belang. Zowel thematisch tussen scholen onderling als met gemeenten op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Binnen het netwerk worden verbindingen gelegd tussen personen, organisaties en initiatieven en inzichten met elkaar gedeeld.

Met 50 gemeenten (G4, 34 van de G40 en 12 kleinere gemeenten) zijn afzonderlijk meerjarige agenda's opgesteld en ondertekend. De verbinding school – thuis – omgeving staat onder het motto 'It takes a village to raise a child' centraal. De agenda's bevatten afspraken tussen gemeente

(wethouder onderwijs, namens college van B&W) en ministerie van OCW (MOCW en MBVOM) over het te voeren overleg, communicatie en kennisdeling. Ook over analyse, monitoring en onderzoek en tot slot welke interventies en experimenten er uitgevoerd zullen worden. Bij de keuzes voor interventies en experimenten wordt altijd uitgegaan van de lokale uitdagingen en vraagstukken, ook wordt er gewerkt vanuit de lokale structuren. Verbinding met Lokaal Educatieve Agenda is daarom ook belangrijk met het oog op de verduurzaming

4. Impuls integrale regionale benadering : ondersteunen via GKA

Een recente inventarisatie bij 50 bij GKA betrokken gemeenten levert het beeld op dat gemeenten unaniem blij zijn met de middelen die beschikbaar zijn gekomen voor extra onderwijstijd, maar dat zij het een gemiste kans vinden dat gemeenten geen formele positie hebben gekregen in de uitvoering van de subsidieregeling. Dit is niet gedaan om een snelle uitvoerbaarheid van de regeling niet te belemmeren. Gemeenten benadrukken het belang van een integrale aanpak en het bereiken van de leerlingen die extra onderwijstijd het hardst nodig hebben.

Een integrale benadering is inderdaad cruciaal voor de aanpak van gelijke kansen in het onderwijs. Kinderen ontwikkelen zich immers niet alleen op school, maar ook daarbuiten. Bovendien vergt cognitieve ontwikkeling ook een veilige omgeving waarin kinderen zich fysiek en mentaal kunnen ontwikkelen. De gemeente is de partij die integraliteit en samenwerking kan bevorderen op wijkniveau. Dan gaat het om gezondheid, cultuur, sport en onderwijs.

Vooral grote gemeenten (zoals Rotterdam en Amsterdam) slagen er goed in een coördinerende rol op te pakken en bijvoorbeeld op wijkniveau te komen tot een integrale aanpak. De inventarisatie van GKA laat ook zien dat circa 25 GKA gemeenten niet toe komen aan een coördinerende rol, vanwege gebrek aan capaciteit en expertise. Het gaat hier om kleine tot middelgrote gemeenten veelal buiten de randstad. Deze gemeenten vormen de focus voor de 'Halsema versnelling' van dit thema, omdat hier ook de meeste winst is te behalen. We hebben de volgende ideeën om dit te realiseren:

- *Kennisdeling via GKA-netwerk*
Hier wordt het bestaande ondersteuningsrepertoire van GKA ingezet om gemeenten te ondersteunen in hun coördinerende rol. Het gaat bijvoorbeeld om de beschikbaarheid van data op gemeentelijk niveau en onderwijskundige expertise. Inzichten worden gedeeld via de GKA-website/nieuwsbrief. Relevante kennis, ook over extra onderwijstijd, wordt toegankelijk beschikbaar gesteld. Daarnaast wordt actief kennisdeling bevorderd middels community vorming en het organiseren van webinars.
- *Actie-onderzoek integrale benadering*
We koppelen in een regio een aantal gemeenten aan de daar aanwezige hbo's en/of universiteiten om actie onderzoek uit te voeren naar de aanpak. Daarbij zoeken we naar een regio waar wel kennisvragen zijn, maar waar doorgaans weinig onderzoek wordt uitgevoerd. Kernvraag daarbij is, wat is nodig om te komen tot samenwerking en een integrale benadering van de kansengelijkheid in het onderwijs?
- *Pool ondersteuning integrale benadering gelijke kansen*
De eerste tranche voor subsidie voor extra onderwijstijd zal benut zijn door scholen die het onderwijsproces op orde hebben. Vanuit gelijke kansen optiek is het echter ook belangrijk die scholen te bereiken die geen gebruik hebben gemaakt van deze subsidieronde, maar waar wel kinderen op zitten die tot de doelgroep behoren. Om de tweede tranche optimaal te benutten stellen we aan gemeenten ondersteuning beschikbaar middels man/vrouwkracht in natura. Ondersteuners helpen scholen met de subsidieaanvraag, zorgen er ook voor dat de aanvraag is afgestemd tussen scholen en de extra onderwijstijd is ingebed in een integrale benadering. Hier kan ook de ervaringen van de eerste tranche worden benut.

5. Naar een meer duurzame aanpak van gelijke kansen: schooljaar 2020-2021

Nadat in de eerste fase effectieve inzet van middelen voor extra onderwijstijd prioriteit heeft, zal de tweede fase benut worden om een impuls te geven aan een duurzame aanpak van kansengelijkheid. Jongeren met een lastige thuissituatie zijn als gevolg van de crisis beter in beeld gekomen; het is zaak ze in beeld te houden. Daarbij is het ook van belang, conform het advies van

de werkgroep Halsema, oog te hebben voor nieuwe groepen kwetsbare jongeren. We werken aan een verdere uitbouw van het GKA netwerk en het daarbij horende ondersteuningsrepertoire. Afhankelijk van de beschikbare capaciteit voor de ondersteuning is het streven het komend schooljaar het aantal gemeentelijke allianties uit te breiden van 50 naar 70.